

II. 3.7. KRAJOBRAZ NATURALNY

Według J. Kondrackiego pod nazwą „krajobraz naturalny” można rozumieć „typ terenu o swoistej strukturze, na którą składa się wzajemne powiązanie rzeźby powierzchni i jej składu litologicznego, stosunków wodnych, klimatycznych, biocenotycznych i glebowych, a także tych efektów gospodarki ludzkiej, których wyrazem jest modyfikacja warunków przyrodniczych. W tym znaczeniu krajobraz naturalny nie znaczy „pierwotny”, a taki, który obejmuje zjawiska przyrodnicze, także na terenach objętych gospodarką rolną, leśną i wodną, ale bez wielkich aglomeracji miejsko – przemysłowych wchodzących wraz z krajobrazem naturalnym w skład pojęcia środowiska geograficznego.”

Krajobrazy ogólnie dzieli się na krajobrazy nizinne, wyżynne oraz górskie.

Z krajobrazów nizinnych na terenie województwa śląskiego wyróżniamy (ryc. II.3.7./1)

- Krajobraz den dolinnych
- Krajobraz tarasów z wydrami
- Krajobraz staroglacjalny

W krajobrazie den dolinnych występują lasy łąkowe i łąki typu zalewowego częściowo przekształcone w pola uprawne. Charakterystycznymi glebami są tu mady i torfy. Na terenach tych wody gruntowe występują płytko. Są one także często zalewane przez wody rzeczne.

Na terenach o krajobrazie tarasów z wydrami wody gruntowe występują już na głębokości kilku metrów, ale pomiędzy wydrami można spotkać mokradła, a nawet jeziorka. Tereny te pokrywają głównie bory.

Krajobraz staroglacjalny charakteryzuje się występowaniem szczątkowych form polodowcowych. Lasy reprezentowane są tu przez bory i grądy, ale ponieważ są to tereny intensywnie wykorzystywane rolniczo, lasy zajmują tu niewielkie powierzchnie.

Na terenie województwa śląskiego występują wszystkie rodzaje krajobrazów wyżynnych. I tak krajobraz wyżynny lessowy występuje tam, gdzie w podłożu znajdują się skały lessowe. Są to obszary o bardzo urodzajnych, brunatnych lub czarnoziemnych glebach. Naturalne zbiorowiska roślinne reprezentowane są przez grądy, świetliste dąbrowy i murawy kserotermiczne. Jednak ze względu na warunki sprzyjające rolnictwu tereny te są w większości zajęte pod uprawy.

Krajobraz wyżynny na skałach węglanowych występuje oczywiście tam, gdzie występują skały węglanowe. Znajdują się tu podobne typy naturalnej roślinności, co w poprzednim krajobrazie. Z rodzajów gleb można tu spotkać głównie rędziny. Tereny te są również w dużym stopniu wykorzystywane przez rolnictwo.

Krajobraz wyżynny na skałach krzemianowych wykazuje duże zróżnicowanie w zależności od rodzaju skały w podłożu, a mogą to być różne rodzaje skał krystalicznych i metamorficznych, kwarcyty, piaskowce, łupki itp. Przeważnie spotyka się tu gleby brunatne kwaśne lub pseudobielicowe, a rosną tu grądy i bory mieszane.

Krajobrazy górskie występują w Polsce powyżej 600 m n.p.m. Charakterystyczną cechą jest tu zróżnicowanie na piętra krajobrazowe. I tak najniższe piętro to regiel dolny – piętro lasów jodłowo – bukowych (do wys. 1150 w Sudetach i 1350 w Tatrach). Jest ono ogólnie podobne do typu wyżynnego krzemianowego, jednakże duże znaczenie odgrywa tu czynnik klimatyczny – wyższe sumy opadów, niższe temperatury, krótszy okres wegetacji itp. Mogą tu jednak jeszcze istnieć obok lasów pola uprawne. Kolejne piętro – regiel górny – to lasy świerkowe (do wys. 1300-1350 m w Sudetach i Beskidach i 1550-1600 m w Tatrach).

Piętro podobne pod względem hydrologicznym i glebowym do poprzedniego, z tym że warunki klimatyczne są ostrzejsze. W tym piętrze mogą istnieć już tylko pastwiska.

W najwyższych piętrach krajobrazów górskich, czyli subalpejskim i alpejskim występują niewykształcone gleby, a można też często spotkać nagie skały. Są to piętra o bardzo surowych warunkach klimatycznych. Powyżej granicy lasów występuje piętro kosodrzewiny – subalpejskie (w Tatrach do wys. 1800 m n.p.m.). Powyżej niego można spotkać formacje roślinności zielnej tworzącej piętro alpejskie.